

Denizli il merkezindeki erişkin nüfusta alerjik rinit görülme sıklığı

The prevalence of allergic rhinitis in the adult urban population of Denizli

Dr. Bülent TOPUZ,¹ Dr. Cüneyt Orhan KARA,¹ Dr. Necdet ARDIÇ,¹ Dr. Mehmet ZENCİR,²
Dr. Soner KADIKÖYLÜ,¹ Dr. Funda TÜMKAYA¹

Amaç: Denizli il merkezindeki erişkin nüfusta alerjik rinit görülme sıklığı araştırıldı.

Çalışma Planı: Denizli ilinin merkez nüfusunu temsilen 19 yaş ve üzerindeki 1010 erişkini kapsayacak bir anket çalışması düzenlendi. Anket, sosyodemografik bilgileri, alerjik rinit semptomlarını, semptomların süresini ve hekim tarafından alerjik rinit tanısı konanları araştıran sorulardan oluşuyordu. Anket, birebir görüşme yöntemiyle üç farklı sosyoekonomik bölgedeki rastgele seçilen erişkin nüfusa uygulandı.

Bulgular: Sonuçta 951 kişiye (414 erkek, ort. yaş 36.3±12; 537 kadın, ort. yaş 35.2±12; dağılım 19-65) ait veriler değerlendirmeye uygun bulundu. Alerjik riniti olduğunu bildirenlerin (self-reported) oranı %10.8, bir hekim tarafından alerjik rinit tanısı konanların oranı %5.2 idi. Alerjik rinit semptomlarından iki veya daha fazlasını bildirenlerin oranı ise %7.0 idi. Alerjik rinit kadınlarda erkeklere göre daha sık olmakla birlikte, yaşla alerjik rinit sıklığı arasında bir ilişki saptanmadı.

Sonuç: Denizli il merkezinde erişkin nüfustaki alerjik rinit görülme sıklığı %5 ile %10 arasında değişmekte ve hastalık kadınlarda daha fazla görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Denizli/epidemioloji; prevalans; anket; rinit, alerjik, perennial/epidemioloji.

Objectives: We investigated the prevalence of allergic rhinitis in the adult urban population of Denizli.

Study Design: A survey study was conducted to cover 1010 adults above 19 years of age, representing the urban population of Denizli district, Turkey. The questionnaire was designed to collect data on sociodemographic features, symptoms of allergic rhinitis, duration of symptoms, and any prior diagnosis of allergic rhinitis made by a physician. Interviews were made with randomly chosen adults from three socioeconomically different urban areas.

Results: Interviews were completed for 951 adults with ages ranging from 19 to 65 years (414 males, mean age 36.3±12 years; 537 females, mean age 35.2±12 years). The frequency of self-reported allergic rhinitis was 10.8%, and 5.2% had allergic rhinitis diagnosed by a physician. Two or more symptoms of allergic rhinitis were found in 7.2%. The prevalence of allergic rhinitis was higher in females. There was no relationship between the frequency of allergic rhinitis and age.

Conclusion: The prevalence of allergic rhinitis in the adult urban population of Denizli is between 5% to 10%, with a higher frequency in females.

Key Words: Denizli/epidemiology; prevalence; questionnaires; rhinitis, allergic, perennial/epidemiology.

♦ Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, ¹KBB ve Baş-Boyun Cerrahisi Anabilim Dalı, ²Halk Sağlığı Anabilim Dalı (Departments of ¹Otolaryngology and ²Public Health, Medicine Faculty of Pamukkale University), Denizli, Turkey.

♦ Dergiye geliş tarihi - 30 Ekim 2003 (Received - October 30, 2003). Düzeltme isteği - 9 Eylül 2004 (Request for revision - September 9, 2004). Yayın için kabul tarihi - 14 Ekim 2004 (Accepted for publication - October 14, 2004).

♦ İletişim adresi (Correspondence): Dr. Cüneyt Orhan Kara. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Hastalıkları Anabilim Dalı, 20100 Denizli, Turkey. Tel: +90 258 - 241 00 37 Faks (Fax): +90 258 - 241 00 40 e-posta (e-mail): cokara@yahoo.com

* "Rhinostanbul" 20th Congress of the European Rhinologic Society'de sunulmuştur, 18-25 Haziran 2004, İstanbul (Presented at the 20th Congress of the European Rhinologic Society, "Rhinostanbul", June 18-25, 2004, İstanbul, Turkey).

Alerjik rinit toplumda sık rastlanan bir hastalıktır. Alerjik rinit görülme sıklığı farklı ülkelere ve farklı iklimlere göre çok geniş varyasyon göstermektedir. Ülkemizde ise özellikle erişkin nüfustaki alerjik rinit görülme sıklığı ile ilgili araştırmalar az sayıdadır. Bu araştırmada Denizli il merkezindeki erişkin nüfustaki alerjik rinit görülme sıklığının saptanması amaçlandı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Denizli ilinin merkez nüfusunu temsilen 19-65 yaş arasındaki erişkin nüfusu kapsayacak bir anket çalışması planlandı. Önceki araştırmaların sonuçlarına göre görülme sıklığının %10-14 arasında olacağından yola çıkılarak 250.000 nüfus temel alındı. Epi info istatistik programı yardımıyla %95 güven aralığında %2 kabul edilerek 1010 kişiye ulaşılması planlandı. Denizli il merkezi sağlık ocağı bölgeleri buldukları bölgenin sosyo ekonomik durumuna göre üç ayrı gruba ayrıldı. Her gruptan bir sağlık ocağı rastgele seçildi. Belirlenen sağlık ocağı bölgelerinde örnekleme giren evler rastgele belirlendi. Her üç bölgeden de eşit sayıda kişiye ulaşılması planlandı. Anketörler alerjik rinit hakkında bilgilendirildi. Sosyodemografik bilgileri, alerjik rinit semptomlarını, semptomların süresini, alerjik rinit olup olmadığını ve hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanları araştıran bir anket oluşturuldu. Hekim tarafından alerjik rinit tanısı sorgulandığında hekimin özellikleri (pratisyen, kulak burun boğaz uzmanı, göğüs hastalıkları uzmanı, alerji uzmanı, immünolog gibi) irdelenmedi. Sadece bir hekim tarafından tanı konulmuş olması yeterli kabul edildi. Alerjik rinit halk arasında saman nezlesi olarak bilindiği için alerjik rinit her kişiye saman nezlesi olarak da ayrıca açıklandı. Anketin işlerliği 50 kişilik ön çalışma grubunda test edildi. Ön çalışma grubunun sonuçlarına göre düzeltilen anket formları birebir görüşme yöntemiyle her bölgede rastgele seçilen evlere gidilerek ve evde bulunan kişilerle yüz yüze görüşülerek dolduruldu. Sonuçlar Pearson ki kare testi kullanılarak bilgisayar ortamında değerlendirildi, $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Veriler bilgisayar ortamında hazırlanan veri tabanına girildi. Eksik veya usulüne uygun doldurulmamış anket formları değerlendirmeye alınmadı. Sonuçta 19-65 yaş arası 951 erişkinine ait sonuçlar değerlendirildi. Cinsiyete göre araştırmaya katılanla-

rın 414'ü erkek, ort. yaş 36.3 ± 12 ; 537 kadın, ort. yaş 35.2 ± 12 idi. Alerjik rinit görülme sıklığı, cinsiyete göre dağılımı, mevsimsel ve perennial oranları Tablo I'de sunuldu. Üç farklı değerlendirme sonucuna göre alerjik rinit görülme sıklığı kadınlarda erkeklere göre daha fazla saptandı, p değerleri Tablo I'de belirtildi. Semptomların sıklığı ve cinsiyete göre dağılımları ise Tablo II'de sunuldu.

Yaş faktörü 35 yaş öncesi ve sonrası gruplara göre incelendiğinde kadın olsun, erkek olsun bildirilmiş alerjik rinit, hekim tanısı almış alerjik rinit ve alerjik rinit semptomları ile yaş arasında bir ilişki saptanmadı (Hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanlarda kadın için $p=0.736$, erkek için $p=0.244$, hekim tanısı alanlarda kadın için $p=0.902$, erkek için $p=0.843$), ($p > 0.05$).

Aynı işlemler 10'ar yıllık yaş dilimleri halinde tekrarlandığında da yine aynı sonuca ulaşıldı (Alerjik rinit olduğunu bildirenlerde kadın için $p=0.803$, erkek için $p=0.735$, hekim tanısı alanlarda kadın için $p=0.755$, erkek için $p=0.256$), ($p > 0.05$).

Alerjik rinit olduğunu bildiren ve hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanların gözlerinde kaşıntı şikayeti fazla idi (Alerjik rinit olduğunu bildirenler $p < 0.05$, $p=0.000$ ve hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanlar $p < 0.05$, $p=0.000$).

Semptomların sıklığından da alerjik rinit görülme sıklığını tahmin edebileceğimizden yola çıkarak şöyle bir yöntemde uygulandı. Burun akıntısı, burunda kaşıntı, burun tıkanıklığı ve hapşırma şikayetlerini sık sık ve her zaman olarak bildiren kişilerden bu semptomlardan iki veya daha fazlasını bildirenlerin oranına bakıldı ve bu oran %7.02 (67 kişi) olarak saptandı.

TARTIŞMA

Alerjik hastalıklar ve alerjik rinit dünya üzerinde en sık karşılaşılan hastalıklardan biridir. Alerjik rinitin tüm dünyadaki insanların %10 ile %25 kadarını etkilediği tahmin edilmektedir.^[1] Bu oranlar zamanla da artış göstermektedir.^[2] Literatürde bazı araştırma sonuçlarına göre alerjik rinit görülme sıklığı %4.4-26.3 arasında bildirilmiştir.^[3-5] Bu farklı sonuçların nedeni araştırmaların farklı yaş gruplarında yapılmasından ya da araştırma yönteminden kaynaklanabileceği gibi araştırılan nüfusun bulunduğu coğrafi bölge, çevre kirliliği, hava kirliliği, iklim şartlarından ve sağlık sorunlarına bakışdaki kültürel

TABLO I
ALERJİK RİNİT GÖRÜLME SIKLIĞI İLE İLGİLİ SONUÇLARIN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI VE
SONUÇLARIN MEVSİMSEL VE PERENNİAL ORANLARINI GÖSTERMEKTEDİR

	Kadın	Erkek	Toplam	Mevsimsel	Perennial
Alerjik rinit olduğunu bildirenler* p=0.000	%14.2 (11.2-17.2) n=76	%6.5 (4.1-8.9) n=27	%10.8 (8.8-12.8) n=103	%85.4 n=88	%14.6 n=15
Hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanlar* p=0.006	%6.9 (4.7-9.0) n=37	%2.9 (1.3-3.2) n=12	%5.2 (3.8-6.6) n=49	%75.5 n=37	%24.5 n=12
Alerjik rinit semptomlarından iki veya daha fazlasının varlığını bildirenler* p=0.010	%8.2 (5.9-10.5) n=44	%4.1 (2.2-6.0) n=17	%6.4 (4.9-7.9) n=61	%67.2 n=41	%32.8 n=20

*: İstatistiksel olarak kadınlarda daha sık olup "p" değerleri altlarında gösterilmiştir (p<0.05). Parantez içindekiler %95 güven aralığıdır, "n" ise kişi sayısını göstermektedir.

farklılıklardan da kaynaklanıyor olabilir. Ülkemizde daha önceden yapılmış araştırmalarda alerjik rinit görülme sıklığı %8.9 ile %20.9 arasında bildirilmiştir.^[5] Bizim sonuçlarımızda ise Denizli il merkezindeki erişkin nüfusta doktor tanısı almış alerjik rinit %5.2, hastanın kendi bildiriminde ise %10.8 olarak saptanmıştır. Gözde kaşıntı hariç alerjik rinit semptomlarından en az iki veya daha fazlasını bildirenlerin oranı ise %6.4 idi (Tablo I). Bu sonuçlar gerek bir hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanların gerekse alerjik rinit olduğunu kendi bildirenlerin sonuçlarıyla uyumludur.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda alerjik rinit ve cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde alerjik rinit kadınlarda daha fazla görülmektedir.^[5] Bizim sonuçlarımızda da alerjik rinit ve rinit semptomları kadın-

larda daha sık oranda saptandı (Tablo I, II). Diğer taraftan literatürde alerjik rinit sıklığını erkeklerde daha fazla olarak bildiren araştırmalara da rastlanmaktadır.^[6]

Alerjik rinit sıklıkla genç yaşlarda ortaya çıkar. Olivieri ve ark.^[3] alerjik rinitin 35 yaşın altında erkeklerde, 35 yaş ve üzerinde ise kadınlarda sık olduğunu bildirmişlerdir. Bizim sonuçlarımızda ise gerek 35 yaş altı ve üstü diye değerlendirildiğinde, gerekse onar yıllık yaş gruplarında değerlendirildiğinde, yaş ile alerjik rinit ve semptomları arasında herhangi bir ilişki bulunamadı.

Alerjik rinitin ana semptomları hapşırma, berrak ve sulu burun akıntısı, burun tıkanıklığı, burunda, damakta ve gözde kaşıntıdır. Hastanın öyküsündeki bu veriler sıklıkla alerjik rinit tanısı için yeterlidir.

TABLO II
SEMPTOMLARIN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Semptomlar	Kadın		Erkek		Toplam		p
	Yüzde	n	Yüzde	n	Yüzde	n	
Burun tıkanıklığı	7.5	40	6.7	28	7.2	68	0.705
Burun akıntısı	1.9	10	1.0	4	1.5	14	0.290
Burunda kaşıntı*	9.1	49	4.6	19	7.2	68	0.007
Sık hapşırma*	10.8	58	6.0	25	8.7	83	0.011
Gözlerde kaşıntı*	10.4	56	5.5	23	8.3	79	0.006

*: Yıldızla işaretli olan semptomlar istatistiksel olarak kadınlarda daha sıktır (p<0.05). n: Kişi sayısı.

Bizim araştırma sonuçlarımızda da bu semptomlar %8.3 ile en sık gözlerde kaşıntı, %1.1 ile en düşük burun akıntısı olarak saptandı (Tablo II). Bu semptomlar gerek kendi beyanı, gerekse de hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanlarda daha fazla görüldü.

Alerjik konjunktivit en sık rastlanılan göz hastalıklarından birisidir.^[8] Bu hastalarda en sık semptom gözlerde kaşıntıdır ve göz semptomlarına çoğunlukla alerjik rinit semptomları da eşlik eder. Bu iki şikayet birlikte rinokonjunktivit olarak adlandırılır. Bizim sonuçlarımızda da alerjik rinitli kişilerde gözde kaşıntı semptomu istatistiksel olarak fazla bulundu. Bu sonuçlar; alerjik konjunktivit en sık rastlanan şikayeti olan gözde kaşıntının alerjik rinitli hastalarda sık olduğunu ve bu hastalar değerlendirilirken göz şikayetlerinin de incelenmesi gerektiğini gösterir.

Alerjik rinitli hastaların büyük bir kısmının şikayetleri mevsimseldir. Bizim sonuçlarımızda bu durumla uyumlu (Tablo I).

Alerjik rinitle ilgili araştırmalar sıklıkla kişilerin okuyarak doldurduğu anketlerle yapılmaktadır. Ancak yüz yüze görüşme yapılarak elde edilen sonuçların daha gerçekçi olduğu belirtilmektedir.^[5,9] Bizim çalışmamızda her kişi görüşmeciler tarafından değerlendirildi, bu nedenle sonuçlarımızın daha güvenilir olduğunu düşünmekteyiz. Diğer taraftan kişilerin kendi bildirimlerine bakıldığında alerjik rinit görülme sıklığı %10 iken, hekim tarafından alerjik rinit tanısı alanlar %5.2 idi. Bu farklılık, alerjik rinit semptomları olan bir kısım hastanın bunlardan hekime başvuracak kadar rahatsızlık duymadığı, şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak, Denizli il merkezindeki erişkin nüfusunda alerjik rinit görülme sıklığı %5 ile %10 civarında olup kadınlarda daha siktir.

Teşekkür

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri Tuğba Babacan, Selma Demir, Emine Sırma Ercan, Birkan Karayünlü Özel Çalışma Modülü içinde bu projede çalışmışlardır. Yazarlar kendilerine teşekkür eder.

KAYNAKLAR

1. Salib RJ, Drake-Lee A, Howarth PH. Allergic rhinitis: past, present and the future. Clin Otolaryngol 2003;28:291-303.
2. Aberg N. Asthma and allergic rhinitis in Swedish conscripts. Clin Exp Allergy 1989;19:59-63.
3. Olivieri M, Verlato G, Corsico A, Lo Cascio V, Bugiani M, Marinoni A, et al. Italian European Community Respiratory Health Survey group. Prevalence and features of allergic rhinitis in Italy. Allergy 2002;57:600-6.
4. Vichyanond P, Sunthornchart S, Singhirannusorn V, Ruangrat S, Kaewsomboon S, Visitsunthorn N. Prevalence of asthma, allergic rhinitis and eczema among university students in Bangkok. Respir Med 2002;96:34-8.
5. Kalyoncu AF. Alerjik rinitin Türkiyede'ki epidemiyolojisi. In: Önerci M, editor. Rinitler. 1st ed. Ankara: Kutan Ofset; 1999. s. 83-94.
6. Ng TP, Tan WC. Epidemiology of allergic rhinitis and its associated risk factors in Singapore. Int J Epidemiol 1994;23:553-8.
7. Min YG, Choi BY, Kwon SK, Lee SS, Jung YH, Kim JW, et al. Multicenter study on the prevalence of perennial allergic rhinitis and allergy-associated disorders. J Korean Med Sci 2001;16:697-701.
8. Bardak Y. Alerjik rinokonjunktivitler. In: Doğru H, Topuz B, editör. Kulak Burun Boğaz'da alerjik hastalıklar. 1. Baskı. İstanbul: Hamle Matbaası; 2001. s. 109-15.
9. Kalyoncu AF, Stalenheim G. Survey on the allergic status in a Turkish population in Sweden. Allergol Immunopathol (Madr) 1993;21:11-4.